

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: „Krčko učiteljsko društvo v Istri.“ — Naši uzori. — V premislek. — Naše ljudsko šolstvo. — Dopisi. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

„Krčko učiteljsko društvo v Istri.“

„Krčko učiteljsko društvo“ v Istri je prijavilo z dopisom z dne 5. februarja t. l. svoj izstop iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Ta svoj korak je motiviralo društvo s tem, da ne odobrava pisave „Učit. Tovariša“ kot „Zavezinega“ glasila, kar se tiče Istre, in ker je „Uč. Tov.“ vzlic „tolikim“ opominom baje prekršil obvezo, dano pri zadnji glavni skupščini na Bledu.

To vest so vsi naši klerikalni in našim težnjam nasprotni listi priobčili z velikim zadoščenjem ter obenem podarjali, da obrača vse „zavedno“ in „pametno“ učiteljstvo ogorčeno hrbet „liberalni“ učiteljski zvezi itd., kakor je že njih oficijalna navada in — potreba. O tem nam pač ni treba dalje izgubljati besed.

Že takrat smo slutili, da je bila stvar umetno vprizorjena od gotovih nam v pristni krščanski ljubezni stalno naklonjenih krogov in prepričani smo bili skoro docela, da je bilo pri tej izjavi pač še najbolj nedolžno istrsko — učiteljstvo.*)

*) Zadnji čas so se lotili klerikalci vološkega učit. društva ter nameravajo doseči svoj namen pri zborovanju v Zametu, dne 14. t. m.

Naši uzori.

Ne tu na zemlji zapuščeni
iz ognja našega srca,
iz isker našega duha; —
iz luči večne so rojeni,
le v njenem se žare plameni.
Zato pa sveti vsak uzor
nam gor, kjer njegov je izvor.

S. Gregorčič.

Otroške sanje, mladeniško navdušenje, uzori! Kje je konec jednim, začetek drugim? Kot otroci dobrih skrbnih starišev smo goreli v ljubezni do svojih roditeljev. Bolelo nas je, da še nismo močnejši in jim še ne moremo olajšati dela, odvzeti jim skrbi za nas. A ko dorastemo, hočemo že pokazati, kako jih ljubimo! Učiti se hočemo vsakega dela in raznih rokodelstev! Stariši pa naj mirno in veselo gledajo svoje pridne otroke, ki so jim napolnili dom z raznimi udobnostmi ter opravljajo mesto njih vsako delo. — Tako smo modrovali otroci kratkohlačniki. So li bili to uzori?

V ljudski šoli smo slišali o revnih divjakih, ki živijo, kakor nema živina, ne poznajo pravega Boga, nimajo šol in ne drugih kulturnih priprav ter uživajo celó človeško meso.

Pa pustimo to in popečajmo se nekoliko z dejstvom samim, da i mi pred učiteljsko javnostjo osvetlimo to afero.

Najprvo nam je konstatirati, da je pristopilo „Krčko učiteljsko društvo“ „Zavezi“ vsled sklepa svojega občnega zbora, a izstop iz „Zaveze“ je sklenil sam edini društveni odbor!

V zmislu društvenih pravil je smatrati ta sklep neveljavnim, in mi se le čudimo, kako si je mogel sam odbor prisvajati kompetenco v tako velevažnem in kočljivem vprašanju. Prevažen bi bil tak sklep že samo iz ozirov na učiteljsko organizacijo; tem važnejši in pomembnejši pa je z ozirom na sedanje naše politično napete razmere. Saj je moral vsakdo, ki te razmere vsaj nekoliko pozna, z matematično sigurnostjo pričakovati, da si bo te zadeve s pohlepnostjo polastila naši svobodni organizaciji nasprotna stranka ter jo fruktificirala za-se, v svoje politične namene. In to se je zgodilo v najobilnejši meri od internacijonalne klerikalne stranke, katera je že zdavnaj pripravljeno in — naročeno

Vsled nenaravnega razmerja v društvu namerava izstopiti vse slovensko učiteljstvo in kar je naprednih svobodomiselnih hrvatskih učiteljev iz društva ter si osnovati neodvisno učiteljsko društvo. Uredn.

Izvedeli smo tudi, da se širi tam kultura le po misijonarjih. Takoj nas je vleklo med te zapuščene reveže, hoteli smo postati misijonarji. Videli smo v duhu, kako nas tisti zaničevani in zatirani rudečkožci verno poslušajo in ubogajo, kako napredujejo pod našim vplivom in kako se vedno bolj prijateljujejo z nami belokožci. So li bili to uzori?

Jaz niti ne vem, kedaj, niti kako se je ta ukrep v nas zadušil. Naenkrat nismo hoteli v gimnazijo, pač pa v učiteljišče.

Tam smo se tekom dveh, treh let že popolnoma zavedli vzvišenosti svojega bodočega poklica. Kakor popred o misijonarjih, videli smo sedaj svoje uzore v znamenitih učiteljih-buditeljih, kakršna sta Komenský in Pestalozzi. Osobito zadnji se nam je smilil, ker je navzlic vsem mogočim neugodnostim ostal zvest svojim uzorom, ker je tako vztrajno izvrševal dejansko ljubezen do bližnjega.

Tudi mi smo hoteli slediti njegovemu vzgledu, tudi mi smo hoteli prenašati vse mogoče nezgode v svojem poklicu, da, še želeli smo si istih, da bi mogli tembolj pokazati svojo resno voljo. — Zaželeli smo si priprosto gorsko vasico, kjer bi nas čakalo v šoli in zunaj nje mnogo trudapolnega dela. A hoteli smo vse voljno pretrpeti, samo da koristimo narodu

izjavo že nestrpno pričakovala. To je bil tudi edini uspeh Vašega sklepa, gg. odborniki, dasi znabiti ni bil to Vaš namen.

A, oglejmo si sedaj razloge, ki so dovedli odbor „krčkoga učit. društva“ do tega koraka. „Učit. Tovarišu“ se očita, da je prekršil obvezo, dano pri zadnji glavni skupščini „Zaveze“ na Bledu glede pisave o istrskih razmerah.

To očitaje je popolnoma brez vse podlage in mi celo sumimo, da častiti odbor krčkoga učit. društva dotičnega sklepa „Zavezine“ delegacije najbrže niti — ne pozna! — Sicer je bil dotični predlog sam na sebi že nekaka „posebnost“, a vsled izrecne želje dveh istrskih delegatov ga je „Zavezina“ delegacija drage volje vsprejela, da s tem pokaže svojo lojalnost napram istrskemu učiteljstvu. Dotična sprejeta resolucija se pa glasi doslovno tako-le:

„Uredništvu „Učit. Tov.“ se naroča da sme natiskavati le take članke o istrskih razmerah, ki jih je prejelo potom predsedništva dotičnih okrajnih učit. društev.“

Ta resolucija pa ne velja tudi za koperski okraj, kajti sprejet je bil koj na to še drugi dodatni predlog, ki so ga stavili delegatje učiteljskega društva za koperski okraj, po katerem je bil od zgoraj omenjene resolucije izvzet oni del Istre, ki pripada okraju koperskemu.

„Učit. društvo koperskega okraja“ se namreč ni strinjalo z nazori ostalih istrskih učit. društev, ampak je izreklo „Zavezinemu“ vodstvu svoje popolno zaupanje ter je izjavilo, da se povsem strinja z delovanjem „Zaveze“ in odobruje pisavo „Učit. Tovariša“!

„Učit. Tov.“ je bil torej glede dopisov iz Istre obvezan držati se omenjenega sklepa le pri učiteljskem društvu krčkem, vološkem in pri „Nar. Prosvjeti“, nikakor pa ne pri učit. društvu za koperski okraj.

Pregledali smo še enkrat vse številke „Učit. Tov.“, ki so izšle po zadnji glavni skupščini „Zaveze“, pa nismo mogli najti ničesar, kar bi utegnilo toli občutljive gg. odbornike „krčkoga učit. društva“ količkaj tangirati. Razun male notice,

našemu in povzdignemo njega naobrazbo. Mislili smo pa tudi, da so povsod, navzgor in navzdol, prepričani o vzvišenosti našega stanu in pričakovali smo, da bodo jedni kakor drugi naše delovanje le z veseljem in priznanjem sprejeli.

In ko smo se s takim navdušenjem razhajali od učiteljskega zbrali smo se še jedenkrat ter pri čaši ječmenoveca ponosno klicali: „Grom in peklo, prazne vaše proti nam so steke“. Podali smo si roke ter slovesno prisegli: „Da sree zvesto kakor zdaj, ostalo bode vekomaj“.

Kaj bi bili mi takrat storili in kaj bi bili dosegli, ako bi nas bili sprejeli in nadalje vodili jednako navdušeni možje!

A godilo se nam je, kakor Pestalozziju, samo naš duh je bil neprimerno slabši od njegovega. Prinesli smo seboj mnogo navdušenja, a malo praktične izurjenosti. Ni v šoli, ni zunaj nje nismo bili dovolj samostalni. Mnogo časa je minilo, predno smo našli pravo pot, če smo jo sploh našli. — Med tem pa so vplivali na nas razni „izkušeni“ šefi in tovariši, ki so si znali službo olajšati, bolelo nas je občeno preziranje našega važnega stanu, tlačil nas je birokratizem od zgoraj, naša brezpravnost nam je pristigla peruti, razna polena so nam izpodbijala noge in naša gmotna beda potisnila nas je popolnoma k tlom.

ki jo je „Učit. Tov.“ ponatisnil iz drugih listov o nekem preganjanem, a pri sodišču nedolžnim spoznanem učitelju, ni bilo ves čas iz Istre tiskane niti besedice! In dotični učitelj slušbuje — notabene! — v koperskem okraju!

Iz tega sledi — in to smo primorani zaradi javnosti pribiti —, da je postopal „Učit. Tovariš“ popolnoma korektno, nasprotno pa, da je postopal častiti odbor „krčkoga učit. društva“ nekorektno, lahkomišljeno in brez podlage.

In sedaj smo uverjeni, da se bodo pri naših tovariših v Istri zopet oglašali znani naši „prijatelji učiteljstva“ ter skušali mej njimi uprizoriti novo ogorčenje, proteste, izjave... proti „Zavezi.“ Pričakujemo pa, da gg. tovariši — sedaj, ko so čuli oba zvona — ne bodo šli vnovič na — led ter da bodo izprevideli, da je naš današnji odgovor le logična in potrebna posledica prejšnjih dogodkov.

A še na nekaj moramo opozarjati. Čudno se nam zdi, da se je moglo ogorčenje napram „Učit. Tov.“ roditi ravno na otoku Krku, kjer je ta časopis najmanj razširjen, kjer ga celo učiteljstvo pozna jedva po — imenu; kajti, kolikor nam je znano, ima naše glasilo v celem tamošnjem okraju en sam naročnik! Prepričani smo, da bi cele te afere ne bilo danes na dnevnem redu, ko bi tamošnji gg. tovariši naš list bolje poznali in ga čitali, ko bi vanj dopisovali ter v njem razmotrivali razna pereča strokovna, stanovska in lokalna vprašanja. Dopisi prihajajo v „Učit. Tov.“ iz vseh krajev naše domovine, le iz tužne Istre je vse tiho, mrtvo... Nečemo trditi, da so vsi dopisi, kar jih priobči „Učit. Tov.“ dobri; lahko je vmes tudi kaj pomanjkljivega, napačnega. Ali, tudi to je potrebno! Pojmi naj se bistrjo in potem: clara pacta...! Za lokalne dopise uredništvo seveda ne more prevzeti odgovornosti, zato drage volje priobčuje i nasprotna mnenja, v kolikor ista ne nasprotujejo „Zavezinemu“ principijelnemu stališču.

Vodilna ideja, ki jo zastopa „Učit. Tov.“ kot „Zavezino“ glasilo pa je in ostane: svobodna šola, neodvisno, gmotno dobro podprto učiteljstvo. „Učit. Tovarišu“ ni namen uganjati kakoršenkoli osobni

Kje so naši mladeniški uzori in kje smo mi? Iz ponosnih orlov, ki so hoteli potegniti človeštvo s seboj proti zvezdam, postali smo krotke žolne, ki kljujejo vsaka v svojem kraju, jedna krepkeje druga bolj tiho a v večnem strahu, če bo mogoče dobiti dovolj hrane sebi in svojem.

Marsikdo se je navadil plašč po vetru obračati, marsikomu se je skrivilo hrbtišče in le nekaterim zablišči še včasih iskra nekdanje navdušenosti. A roganje in smeh praktičnih ljudij prepodi jo v ozko sobico, kjer jo vsakdanje skrbi kmalu zatemnijo ali celo zadušijo.

Je li to šoli in občnemu napredku koristno? Gotovo bilo bi marsikaj bolje, ko bi gotovim činiteljem služile v vodilo besede našega dičnega Gregorčiča:

Uzorov mi nikar ne mori,
kot žarki solnčni so uzori:
en sam mi solnčni žarek daj,
ž njim božje solncece tam gori
na prvi najdem ti migljaj.
Kot solčnih žarkov zlati trak
uzor je plemeniti vsak.

Idejalist.

ali lokalni kultus, nego boriti se v prvi vrsti za vseobči napredek šolstva in učiteljstva in za izboljšanje našega mizernega gmotnega stanja. Kdor izmej učiteljstva se strinja s temi težnjami, oni nam je dobrodošel drug in sobojevnik; kdor ima drugačne želje, prosta mu je pot.

Naša organizacija je svobodna, vzrasla iz nas samih, brez ozira na zgoraj in zdolaj in proti volji mnogih, ki bi radi videli, da je učitelj ubog tlačan, brezpraven in brezpomemben. In v tej naši veličastni organizaciji imamo prvo in odločilno besedo mi sami in drugi nobeden. Ljuba in dobrodošla pa nam je vsaka stranka in vsaka oseba, ki nas podpira v naših težnjah. Saj, kdor je z nami in za nas, s tem smo i mi!

Premalo poznamo istrska učiteljska društva, da bi mogli izreči o njih konkretno sodbo, ali vendar se nam zdi, da ni vse tako, kakor bi bilo prav. Gg. tamošnjim tovarišem prav toplo priporočamo, naj z vsemi močmi delajo na to, da bodo učiteljska društva v prvi vrsti izraz mnenja in mišljenja društvenih pravih članov t. j. učiteljev ter naj zavrnejo vsakogar, ki bi roval proti naši solidarnosti, naši organizaciji, znabiti s prikritim namenom: „Divide et impera.“ Bodi nam vedno v čislih izrek: „Sloga jači, nesloga tlačí!“

V premislek.

III.

Od nobenega človeka se ne more zahtevati, da naj nekaj zna, česar se ni učil, in nepreviden je le oni, ki poveri koga z delom, kojega le ta ni več. Pa pustimo šolsko pisarno in preidimo k pouku samemu. Tu se za začetnika začne šele pravo mučeništvo. Pred seboj ima 60—80 paglavcev, koje mora v II oddelkih poučevati. Dva oddelka hkrati! In kakšna! Slišal je že o takem pouku, morebiti tudi videl, a poučeval še ni. Kakšna skrb, kakšno delo! Popoldne ista mizerija. Sedaj se prične delo t. j. lovenje z ene strani na drugo, danes tako, jutri tako, vse se poskusi, pa le ne gre. Pripravljanja je slednji dan za 4 oddelke; to se vestno zgodi, a le ne gre, vedno je slabše. Disciplina, ki je bila prve dni dobra, se ruši. Da je mera polna, začno otroci, ki so početkom še pridno v šolo hodili, izostajati (jesensko delo); 20, 30, 40 % otrok manjka in sedaj delaj, dosezi uspehe, kakor Ti postava predpisuje. Ubogi učitelj-mučitelj! Sedaj manjka samo še kacega sitnega okrajnega šolskega nadzornika! — Hvala Bogu, ni ga, slabo vreme ga je splašilo. Jesenski dež daje učitelju, ki se je malo privadil ter dobil po več tedenskih poskusih malo prakse, kako se dva oddelka ob jeddnem poučujeta — upanje, da bodo otroci, ker ne morejo zunaj delati — sedaj gotovo polnoštevilno v šolo prišli. Kaj še! Zdaj lije dež curkoma, otroci nimajo dežnikov, so bosí, pota so pod vodo. Zopet nič! Na zimo, ko bo sneg, tedaj pa gotovo pridejo. O kaj še! — Sedaj so pota zametena, po cesti so zameti, burja brije čez plan, vrh tega nimajo otroci ne obuval ne gorke obleke. Še 30 % jih ni v šoli, časih komaj 5—10 %. Tako, sedaj uči in glej, da imaš postavne % uspehov. — Kako vendar! Še $\frac{1}{4}$ tega nisem dosegel, kar dosežejo po večrazrednicah. Ali ne vidite zaprek? Neznanje v pisarni, pouk v 2 oddelkih (ozir. 4), revščina, delo, slabo vreme, slaba pota; mar mislite, da sem v mestu? Ja, da sem takoj, ko sem pričel, imel prakso, bi že bilo, a tako! Tako ne gre. Tudi če me obesijo! — In tako gre stvar lepo naprej: na pomlad delo na polji, paša itd. in ko se bliža

konec leta — c. kr. šolski nadzornik. Ako je človek, kateremu ni š vse, potem bo upošteval vse razmere; krajevne, vremenske a tudi učiteljevo prakso, tedaj je dobro, sodil bo uspehe (50% po okoliščinah; če je pa mož postave in š, potem se bo pa gotovo v kvalifikacijski tabeli glasilo —

Erfolg: ungenügend,
Fleiss: kaum genügend,
Fähigkeiten: gut,
Sitt. Benehmen: befriedigend.

Summa: ein schlechter Lehrer.

To si je pridobil, ker je letal tolikokrat in tolikokrat k sosedu, ko se je vestno pripravljaj, bil priden, poskušal in se z drugimi posvetoval, vse ni nič pomagalo: uspehov ni — in zatorej: slab učitelj. — Z Bogom uzori! Z Bogom sladke sanje! V prahu leži navdušenost.

Kdo je kriv? Oni, ki so novincu podelili službo. Kako se more misliti, da bode novinec brez prakse na enorazrednici — najtežji šoli — dosegel uspehov? Na enorazrednico sodijo najboljše učne osebe, izurjeni, praktični učitelji, z gotovim programom v žepu, ne pa novinci, ki si program na račun časa in pouka šele sestavljajo. — Krivda tu ne zadene nikakor učitelja, temveč oblast, ki mu je službo podelila. — V nobenem stanu ni tega, da bi kdo, zapustivši šolo, postal takoj samostojen voditelj, le pri nas učiteljih, le pri nas se nastavljajo kot voditelji novinci in novinke. Vojaki, uradniki, advokati, notarji, sodniki — vsi so prej pod vodstvom, le učiteljstvo dela izjemo. A ta izjema dela veliko kvar pouku, veliko škodo šolstvu, in mnogim, mnogim neuspehom je kriva ravno ona — izjema. A kako temu odpomoči, vprašal bo marsikdo. — Takole: Kot pravilo, da, postavno bi moralo biti zaukazano, da mora vsak novinec najmanj eno leto služiti na kaki dvo- ali večrazrednici. Tu bi si pridobil prakse pri pouku. To bi bila prehodnja stopnja iz normalnih vadniških razmer v nenormalne razmere enorazrednic. Na večrazrednici bi si pridobil tudi potrebnega znanja za poslovanje v šolski pisarni. Za to naj bi se pod vodstvom in nadzorništvom voditelja vadil in uril v pisarniških zadevah, a se ne tako, da bi on opravljal vsa pisarniška dela sam; vodja šole pa bi imel dolžnost podrejenemu učiteljstvu vse uradne posle razložiti in pokazati, pri spisovanju bodisi tiskovin, ulog itd. vse pojasniti itd.

Pisarniška dela bi pa tudi lahko na pripravnici upeljali. K temu delu bi se pa ne smelo šteti le izpolnjevanje šolskih uradnih spisov, marveč tudi prošnje, naznanila, odgovori sploh vse, kar rabi pisarna širazrednice. V to svrhu naj bi se v IV. letniku upeljala 1—2 uri na teden in to bi zadoštovalo.

Rešiti je pa še nekaj. Reklo se bo: kdo pojde pa na enorazrednice, tja ne gre nihče rad. — Res je, nihče ne gre rad na enorazrednico in kdor gre, gre po sili ali pa iz siromaštva. — To je istina. Kako bi se dalo pomagati temu, smo pa pojasnili že v II. članku pod tem zaglavjem. Torej: videant consules!

Naše ljudsko šolstvo.

Ljudsko šolstvo pravzaprav ne spada v kompetenco državnega zbora, kajti država si je pač pridržala vso oblast nad šolo in učiteljstvom, bremena pa je popolnoma zvalila na dežele in na občine. V proračunu naučnega ministrstva se nahaja samo postavka 5,760.040 K za ljudsko šolstvo; od te svote pa odpade 4,648.548 K na učiteljišča in samo ostanek se porabi za državne ljudske šole.

Vzlic temu pa so bile kar štiri seje poslanske zbornice posvečene ljudskemu šolstvu in razprave so bile viharne, ker so se prav pri ti priliki kresala razna načelna nasprotja tako, da so iskre kar švigale.

Umevno je samo ob sebi, da se v državi, v kateri je narodnostni problem še vedno nerešen, zavzema narodnostno vprašanje tudi pri razpravi o ljudskem šolstvu važno mesto. Zlasti Slovenci smo tudi na tem polju še vedno prikrajšani. Na Koroškem se dela z največjo silovitostjo, da se prepreči ustanovitev slovenskih ljudskih šol; na Štajerskem se na umeten način ustvarjajo samonemške šole; v Istri je na tisoče slovenskih in hrvaških otrok sploh brez pouka; v Trstu vzdržuje država pač nemško šolo, Slovenci pa si niti po 25letnem boju niso mogli izvojevati slovenske šole. To so krivice, ki kriče do neba in zahtevajo tembolj korenite premembe, ker je ljudska šola prvi paladij vsake narodnosti, sosebno pa slovenske narodnosti, kajti o tem menda ni dvomov, da je bodočnost slovenskega naroda odvisna od tega, koliko stotisočev ljudij bo v tej prihodnosti slovenski govorilo.

Še veliko hujše nasprotje, kakor glede narodnostnega vprašanja, se je v državnem zboru pojavilo glede notranje uredbe vsega ljudskega šolstva. Tu so izginili narodnostni momenti, ki sicer ločijo stranke, in državna zbornica je bila vsaj po simpatijah razdeljena v dva tabora: v klerikalni in protiklerikalni.

Pri ti debati se je pokazalo, kako silovito se trudi vesoljno klerikalstvo, da bi dobilo vse šolstvo v roke, in kako potrebno je, da stoje na straži vsi, ki hočejo preprečiti reakcijo na polju kulture. Klerikalstvo stoji slej kakor prej na stališču, ki ga je jezuitsko glasilo „Civiltà Catholica“ označila l. 1892, da je namreč naloga klerikalizma in specialno jezuitov, uničiti vso moderno kulturo in filozofijo ter jo nadomestiti s sholastično „civilizacijo“.

Ta namen se je mogel laglje doseči v dobi, ko je bila masa ljudstva brez najmanjše omike in zato se je klerikalizem tudi z vsemi močmi sploh ustavljal vsemu šolstvu. V tem oziru je preznačilno, da je knezoškofijski konzistorij briksenski svoj čas v posebni vlogi na naučno ministrstvo slovesno protestiral vsaki ustanovitvi ljudskih šol, češ, „Tirol bedarf nur eines sehr geringen Masses von Bildung“.

Vse silovito prizadevanje klerikalcev, preprečiti uredbo ljudskega šolstva v smislu sedaj veljavnega ljudskega šolstva ni nič pomagalo. Ljudska šola je bila ustanovljena in je rodila bogatega sadu. Seveda so uspehi v raznih deželah različni, drugačni na Češkem, drugačni v Galiciji ali v Dalmaciji, ali v obče je postala ljudska šola pravi blagoslov za vse dežele in je vredna velikih žrtev, ki jih provzroča prebivalstvu.

Klerikalci uvidevajo, da šole sedaj še ne morejo uničiti, zato pa skušajo dobiti šolo v svoje roke ali vsaj z vednim ščuvanjem kolikor mogoče paralizovati njen vpliv. Kakor se godi šoli in učiteljstvu, kjer dobe klerikalci vso oblast v roke, to se vidi na Nižjeavstrijskem. Kar počenjajo tam klerikalci, presega vse meje in svedoči, da je klerikalec neizprosni, zaklet sovražnik šole in učiteljstva in sicer zatvegadelj, ker šola in učitelj raširjata moderno kulturo.

Tudi pri nas so klerikalci zakleti sovražniki šolstva in učiteljstva. Učitelj, ki vestno izvršuje svoje dolžnosti in se zaveda svoje naloge, mora biti, vsak, brez izjeme, pripravljen, da ga bodo klerikalci preganjali, kolikor jim bo mogoče,

ker vidijo v vsakem vestnem in zavednem učitelju naravnega nasprotnika svojih prizadevanj. S preganjanjem učiteljstva in ščuvanjem zoper šolo hočejo klerikalci omejiti vpliv šolstva na ljudstvo, hočejo zavirati razširjenje omike.

V tem oziru se postopa sistematično in dosledno. Klerikalci ščujejo proti učiteljstvu, da bi si ne moglo pridobiti zaupanja, in da bi kmet ostal pri svoji, iz nevednosti izvirajoči antipatiji proti šolstvu. Kar učitelj s težkim trudom vsadi v srca otrok, to skuša klerikalec izruvat, vrh tega pa uporablja ves svoj upliv, da se šola ne razvije, in da trpi šolski pouk. V tem oziru je najznačilnejše dejstvo, da tam, koder imajo klerikalci še kaj vpliva na šolstvo, je obligatorični šolski obisk popolnoma iluzoren. Država je ukazala obligatorični šolski obisk, ker je kmet v svoji pripovedovani indolenci toli brezvesten, da bi najraje pustil otroke vzrasti kakor živino, toda naši klerikalci so temu prišli v okom. Kjer je klerikalec na čelu krajni šolski oblasti, se brezvestni stariši, ki svojih otrok ne pošiljajo v šolo, nikdar ne kaznujejo, ker jih klerikalec nikdar ne naznani, in tako pride, da je v naši deželi na tisoče otrok, o katerih se lahko reče, da sploh šole ne obiskujejo, ker daje klerikalec starišem potuho.

Sistematično delovanje klerikalcev zoper šolo je glavni vzrok, da šolstvo v nas ne rodi tistih uspehov, kakor na Češkem ali v Šleziji. Šola bo mogla šele tedaj izpolniti svojo nalogo, kadar jo bodo vsi faktorji podpirali, in zlasti kadar bo ljudstvo sprevidelo njeno korist. Od tega smo pa pri nas še daleč, kajti zlasti v zadnjih letih se vidi, da je klerikalizem pri našem kmetu meje človeške neumnosti prav znatno razširil.

Po „Slov. Narodu“.

Dopisi.

Kranjsko.

Zvonovi zvonite,
domu ga spremite,
gre z dela in teže
učitelj — trpin.

Iz Idrije. († Anton Božič.) Bilo je v torek 22. aprila t. l. po 7. uri zařano, ko se je iz cerkvenega stolpa oglasil mrtvaški zvonček, naznanjajoč, da je zopet jednemu ugasnilo življenje. Od vseh strani so hiteli mladi in stari pod zvonik, da bi izvedeli ime onega, kateremu se je utrgala nit življenja. Anton Božič, e. kr. učitelj, — s temi besedami je naznanil cerkovník po končanem zvonjenji radovednim čakajočim ime onega, kateremu je veljalo njegovo zvonjenje. Spogledalo se je mlado in staro, razšli so se in po mestu se je urno raznesla britka vest o pokojnikovi smrti, ki je večer prej ob 8. uri in deset minut v cvetu svojih — jedva 28 let star — podlegel dolgotrajni in mučni bolezni — jetiki.

Mnogo moških se nam Slovincem rodi, a takih mož, kot je bil blagi pokojnik, prav malo. Da, on je bil mož — cel mož — in to radi svojega kristalno čistega značaja ter svoje odločne, možate besede. Ravno to je storilo, da ga je spoštovalo vse, osobito pa mi učitelji, ki smo ž njim izgubili poleg tega še vseskozi kolegijalnega in odkritosrčnega tovariša. Njegova dana beseda bila mu je sveta, njegovi naklepi neprekrenljivi in raje bi pretrpel tudi najhujše trpljenje, kakor da bi od njih le za las odjenjal. Takih mož nam je

tedaj treba; a kaj nam slednjič to pomaga, ko nas zvečine ravno ti zapuščajo v času, ko dozorevajo, ko bi nam največ koristili in bi jih najbolj potrebovali. Resnične so tedaj besede, s katerimi je nekoč označil pesnik v tem oziru usodo našega naroda, rekoč: „In zdaj še Ti — Slovenec nima sreče!“ —

Anton Božič se je porodil 1. prosinca 1874. leta v Sodražici na Dolenjskem, kjer je tedaj njegov oče — rojen Idrižčan — kot učitelj služboval. Od tam se je preselil njegov oče kot c. kr. učitelj na c. kr. rudarsko ljudsko šolo v Idrijo, kjer je po kratkem službovanju za srčno napako, komaj 38 let, umrl. Zapustil je vdovo in šestero otročičev, katere je morala skrbna mati z borno pokojnino 13 goldinarjev živiti. Mali Tonček je že v zgodnji mladosti kazal svojo nardarjenost, zato ga je mati, čeprav z velikimi skrbmi, kako ga bode vzdrževala, poslala v srednje šole v Ljubljano, kjer je že njegov starejši brat študiral. Tu je prav pridno študiral, dovršil spodnjo gimnazijo ter se na to podal v učiteljske, na katerem je 1894. leta maturiral. Kakor večina slovenskih dijakov, tako je tudi naš pokojnik britko okušal, kaj se pravi: za tujo mizo sedati. Vsled tega in pa vsled materijelnega pomanjkanja se je njegovo že po naravi bolj slabotno telo kaj malo ukrepilo. Njegov starejši tudi že pokojni brat je s paznim očesom zasledoval počasen razvoj svojega brata in že tedaj se je bal za malega Tončka in njegovo zdravje, zato si je od svojih ust marsikaj pritrgal in bratu naklonil. V razvoju se nahajajoči deček je zaostal in tako si je že takrat ucepil prvo kal bolezni. Po dovršenem zrelostnem izpitu bil je takoj nastavljen kot c. kr. učitelj v Idriji, kjer je ostal ves čas do svoje veliko prerane smrti. Naporno službovanje na tej šoli, kjer se je leto za letom boriti z raznimi nerednostmi in prenapolnjenimi razredi in pa velik napor, kakoršnega je treba ravno pri zelo razuzdani idrijski mladini, sta storila, da je jel čedalje bolj pešati. Nekako pred petimi leti začel je bljuvati kri in od tedaj je vedno bolj bolehal. Kljub svojemu šibkemu zdravju je do zadnjega poučeval. Že popolnoma obnemogel je prišel še pred par meseci v šolo, iz katere je takorekoč legel na smrtno posteljo. Zapustil je vdovo in eno hčerko.

Kako zelo je bil pokojnik priljubljen, pričal je njegov veličasten pogreb. Smelo rečem, da takega pogreba že dolgo ni imel kak učitelj. Na čelu spreveda korakala je šolska mladina, za njo zastopstvo „Narodne Čitalnice“ z zagrnjeno zastavo, za tem telovadno društvo „Sokol“, nato nosilci krasnih vencev ter c. kr. rudniška godba. Za krsto uvrstili so se za pokojnikovimi svojci vsi uradniki, profesorji, učitelji, meščanstvo ter nepregledna množica prostega ljudstva. Res veličasten sprevod! Ob odprtem grobu spominjal se je v pretresljivem govoru pokojnika gosp. nadučitelj Leopold Punčuh, a peveci so mu zapeli pred hišo, v cerkvi in na grobu tri žalostinke.

Dostal si! Ni Te več med nami, ki smo Te ljubili in spoštovali, iztrgan si iz rok ljubeče Te soproge in hčerke, odvzet hvaležni Ti mladini, kateri si bil več kot učitelj, zato pa bode ostal trajen spomin na Tebe med njo in med nami. Počivaj tedaj sladko, Tvoji plemeniti duši pa želimo mir in pokoj!

A. Š.

Štajersko.

Celje. (Zaupni shod.) Kakor znano, se je dne 10. aprila t. l. v Celje sklical zaupni shod radi slovensko-nemške gimnazije. Shod je otvoril dr. Sernee, kateri je rekel, da je pravi povod temu shodu napredna stranka na Kranjskem, oziroma njeno glasilo „Slov. Narod“ in pa dr. Ivan

Tavčar. Potem povzame besedo dr. I. Dečko ter še enkrat pojasnuje grof Stürgkhovo postopanje v tej zadevi, omenja glasovanje o znani resoluciji ter končno izreče zahvalo slovenskim poslancem, kateri so vsi proti njej glasovali ter tako rešili spodnji gimnazij v Celji.

Sedaj nastopi notar Baš ter govori o disciplini slovenskega časopisja. Slovensko časopisje je, pravi govornik, brez vsake discipline, in kdor bi sodil slovenski narod iz časopisja, tisti bode dejal, da na Kranjskem ni več poštenega človeka. Ravno tako brezobzirno je pa jelo postopati tudi časopisje na Štajerskem. Tem listom so osebe vse, pravična narodna stvar pa jim je skoraj da brez vsakega pomena. „Slov. Gospodar“ malodane v vsaki številki napada osebe, katere se ravno nočejo slepo pokoriti vladajočemu terorizmu, bodi si tudi, da so dotične osebe še tako poštene in neomadeževane; osebe, katere so v nesebičnem narodnem delu že osivele. Ta list hujska na vse strani ter razdira narodne sloje, kar vzbuja v vseh poštenih narodnih krogih veliko in po vsem opravičeno nevoljo. Po nazorih tega lista je vsak, ki bere kak drugi list, zlasti „Slov. Narod“, nemškutar, odpadnik, izdajica in Bog ve, kaj še vse. Pater Abel, kateri je gotovo tako dober katoličan, kakor marsikateri drugi, bere celo protestantovske liste, pri nas pa bi se razun „Slov. Gosp.“ ne smelo ničesar drugega čitati. Dasi je to načelo popolnoma krivo, tako vendar dovolj pojasnuje žalostne razmere, katere so po neprestanem prizadevanju klerikalne stranke nastale tudi pri nas na Štajerskem. Med tem govorom se je prefekt Korošec, ki je ob enem tudi urednik „Slov. Gosp.“, neprestano zaganjal v govornika, pikal in zbadal ga je tako, da je Baš, kakor se je izrazil nekdo, marsikaj povedal, kar bi bil morebiti zamolčal. Mnogo zbrovalcev pa je njegovim vseskozi resničnim besedam glasno in burno pritrjevalo, kar mu bodi v zadostilo za tisto kačje sikanje č. g. Korošca. Ves razjarjen vsled britkih resnic, katere je slišal iz ust predgovornika, vstane sedaj prefekt Korošec. Najpopred se precej osorno obregne ob dr. Sernea, ki je ta govor dopustil, potem pa se nekoliko stegne ter govori samozavestno in oblastno, kakor kak spodnještajerski samodržec. „Vodilnih misli“ sicer ni nikakih podajal, pač pa se mu je pri vsaki besedi bralo na licu, da se čuti poklicanega, zasesti izpraznjen stol spodnještajerskega voditelja. Povdarja še enkrat, da, kakor je vsak kmet, ki čita „Štajerca“, nemškutar, tako je tudi vsak razumnik, ki čita „Slov. Narod“, izdajica in odpadnik. Slovenskim poslancem očita, da so popolnoma nedelavni, da doma za pečjo — na pipico v zobeh je prečastiti g. govornik v svoji razburjenosti pozabil — uganjajo zaspano našo politiko. In to britko, sicer pa opravičeno očitjanje, so navzoči slovenski poslanci sprejeli s skesanim sreem in celo dr. Ivan Dečko, ki je pozneje pri razgovoru o celjski gimnaziji mahal okoli sebe, kakor španski vitez Don Kišot takrat, ko se je s klopotei boril, je to očitjanje z gromovitim molkom vtaknil v veliki svoj političen žep. Dolgo se je čast. g. govornik bavil z gimnazijo v Žaleu ter je navajal proti njej mnogo etičnih momentov, kateri so bili pa večinoma tako puhli in prazni, da bi jih lahko zavrnili poslednji pastir v Žaleu. Proti Žaleu govori edino le neugodna zemljepisna lega in družega nič. Sicer pa nihče na shodu ni nasvetoval, da se gimnazija ustanovi v Žaleu in je bilo torej tudi čisto nepotrebno o tem govoriti. Misliti si pač moramo, da je č. g. govornik prinesel svoj govor že iz Maribora in da je vse to govoril edino le z namenom, da bi tako pokazal izvanredno svojo politično modrost. Med go-

vorom je bilo mnogo hrupa v dvorani, somišljeniki so mu pritrjevali, drugi zopet so tako glasno ugovarjali, da je bil govornik večkrat prisiljen nekoliko prenehati.

Končno je še dobil besedo nadučitelj Fr. Praprotnik ter je povdarjal, da se vse premalo naglasuje, kako potrebna nam je cela gimnazija. Da prej ko slej dobimo celo gimnazijo, to mora biti naš neprestani klic, v ta namen združiti moramo vse svoje moči, kajti cela gimnazija bi bila za slovensko ljudstvo na Štajerskem neizmerne pomena. Ako bi se pa ta gimnazija nikakor ne dala ustanoviti v mestu Celji, tedaj se pa naj ustanovi v najbližji mestni okolici. Komaj je pa te nedolžne besede izgovoril, nastal je v dvorani tak hrup in ropot, da mu ni bilo mogoče dalje govoriti. Nekateri so vpili, rajši nič, kakor gimnazijo v okolici. Če pa le-ti slovenski Wolfovci mislijo, da so s tem kaj dokazali, ali da so s svojim divjanjem izvršili veleslaven navaden čin, radi katerega jih bode ljudstvo oboževalo in slavilo, tedaj se jako motijo. S takim neotesanim postopanjem se nič ne dokaže — tolči in vpiti znajo tudi pijanci — prav lahko pa se zgodi, da utegnejo za svoje divjanje še kedaj od ljudstva prejeti primerno plačilo. Vsled tega vpitja je pa v dvorani nastala tolika zmešnjava, da jih mnogo ni več poslušalo, kaj se govori in čita, ter so odšli, ne da bi se bili končnega glasovanja udeležili. Tako se je vršil ta „impozanten shod“, da govorimo s celjsko „Domovino“, kateri je našim nasprotnikom Nemcem res tako imponiral, da se nam kar na ves glas krohotajo. Tolažilno je le to, da ta shod ni bil shod slovensko-štajerskih zaupnih mož, kateri se v ogromni večini niti povabili niso, temveč bil je to shod celjskih prvakov in nekaterih njihovih privržencev. G. notar Baš pa se je lahko prepričal, da, kakor naš narod nima več poštenih in uzornih voditeljev, tako tudi ni nikjer zaslediti poštenih vodilnih misli, ampak vse prevladuje neznosni terorizem, grde osebnosti in ostudno strankarstvo, kar vse z največjo brezobzirnostjo tira naše ubogo ljudstvo v naroden propad.

Iz Zitečke vasi. Kako sem si vedno želel, da bi vendar enkrat dobil v roke glasilo „naprednih Slomškarjev“, o čegar člankih in dopisih ste, g. Rešetar, že marsikatero dobro pogruntali! Vroča želja se mi je nazadnje vendar izpolnila. — Kako sem te obračal na vse strani in presojal tvoje telesne in duševne zmožnosti, kako te je rdečica oblivala, ko sem začel iskati zrnja po tvojih predalčkih, pa ga nisem našel, ljubeznivi „Slov. učitelj“. Kakor že marsikateremu drugemu, tako se je tudi meni izvil globok vzdih iz prsi: Blagor ubogim v duhu! Jaz pa še pristavim: Slomškarji, le tako naprej, na pravem potu ste, glejte, da ga ne izgredite! Le stojte „habt Acht“ in poslušajte nadaljna povelja svojih zaščitnikov! Godbo tudi dobite. Oskrbela jo bo farovška komanda, ki vam bo piskala take okrogle, da vam bodo kar v pete zlezle, in vi boste plesali. Kaj ne, Slomškarji, to bode veselo? Po župniščih že vedo, kaj vam najbolj ugaja. — Kaj pa dobimo mi, brezverci? Najbrž drobtine, ki padajo raz mize naših največjih prijateljev. No, to bi bilo še vsaj nekaj. Bogatin v sv. evangeliju ubogemu Lazarju niti teh ni privoščil. Torej z drobtinami nas bodo krmili, da ne bomo mogli „potratno“ živeti. — Da se bomo bolje razumeli, dragi tovariši, povem vam, da sem jaz že dobil eno tako drobtino, a zdaj pa že željno pričakujem več, sicer moram gladu poginiti. Bila je shranjena v predalčku 6. številke „Slov. učitelja“ in nosila farovski patent z napisom: „Nesramnost“. Pa oglejmo si jo vendar malo, da boste vedeli tudi drugi, kakšne drobtine so pri

pravljene morda tudi za vas. „Moj skrbni krušni oče“ piše tako-le: „T.“ piše v svoji zadnji št. o izpolnovanju krščan. dolžnosti tako-le cinično: „Učitelj (dopisnik govori o dveh učiteljih iz Žitečke vasi) ni videti v cerkvi noben, še tako velik praznik“ (i. t. d. Glej 8. št. „Učit. Tov.“ str. 60 a, 3. odst. do predzadnje vrste.)

Tako surovo smeši „Tovariš“ cerkveno zapoved, ki vleva vsakemu kristjanu, da se udeleži ob nedeljah in praznikih božje službe in izpostavlja zaničevanju tiste učitelje, ki dajejo mladini lep izgled! Tako se drzne norčevati iz rožnega venca! — Gospod Dimnik! Včasih pa kaj ginjivo pišete o molitvi svetega rožnega venca, zlasti v knjigah, s katerimi upate napraviti kaj dobička. — Pri oltarju klečati in sveti rožni venec moliti je skrajno poniževalno za naprednega učitelja. A kakemu liberalnemu prvaku opravljati službo lakaja in mu pete lizati, v tem se javlja seveda učiteljski ponos. V najzadnjem gorjanskem mežnarju ne tiči toliko hlapčevskega duha, kolikor ga je najti pri voditeljih naprednega učiteljstva!

Kako ste se razgrel! Sveta jezica Vam šviga iz oči, pogubonosne strele merite na mene in mislite, da se že zvijam pred Vami v prahu kot črvček. — To pa še ne! Da me boste bolje razumeli, hočem tudi Vam eno na uho zatrobiti. Ne poznam Vas sicer osebno, vem pa, kdo in kaj ste. Ali res mislite, da me boste s takimi sredstvi (katera morda še kedaj objavim) pridobili za Vašo stranko? Kaj še! Pojdite rakom žvižgat! Ostajajte lepo doma in držite se Vašega poklica! Nasvetujte to tudi Vašim tovarišem! Potem bo vsaj enkrat utihnilo to vedno javkanje, da vera peša. Pridigujete mi o izpolnovanju krščanskih dolžnosti. Izpolnajte jih v prvi vrsti Vi, zlasti tiste, ki zadevajo ljubezen do bližnjika. To je v klerikalnem taboru samo na papirju in na jeziku. Nadalje pa tudi nimam nič zoper to, če kak učitelj izpolnuje cerkvene zapovedi. Kaj to mene briga! Ali ukazovati si pa ne dam nič v tem oziru, ker je že davno dokazano, da se to zlorablja v razne namene, ki meni nikakor ne ugajajo. — Kaj pa naj pomenijo besede: „Pri oltarju klečati in sveti rožni venec moliti je skrajno poniževalno za naprednega učitelja“? Moje mnenje je to-le: Svoja notranja pobožna čustva na ta način obešati na veliki zvon, je hinavščina. Morda Vam je znano, kako je Kristus grajal hinavstvo farizejev in in pismarjev, ki so se na vsa usta hvalili, kako so pobožni, bobnali in trobili po ulicah, kadar so delili miloščino. O njih je Kristus rekel, da so svoje plačilo že prejeli. Znan Vam bo tudi Kristusov nauk: „In kadar moliš, pojdi v svoj hram, zapri duri in moli svojega Očeta na skrivnem, in tvoj Oče, ki na skrivnem vidi, ti bo povrnil“. Že prerok Izaija pravi: „To ljudstvo me časti z ustnicami, njih srce pa je daleč od mene“. — Takih in enakih izrekov je še več v sv. pismu. Zato Vam svetujem, da ga prav marljivo prebirate in si taka mesta prav globoko vtisnete v srce.

Kaj pomenijo nadalje besede: „A kakemu liberalnemu prvaku opravljati službo lakaja in mu lizati pete, v tem se javlja seveda učiteljski ponos“? Napredni učitelji ne poznamo izrazov „liberalnemu prvaku opravljati službo lakaja in mu lizati pete“. Kdo so tisti „liberalni prvaki“, katerim opravljamo „službo lakaja“ in jim „lizamo pete“? Na dan ž njimi! — Tu ste se malo preveč razvneli, gospodine. Ne morem si kaj, da ne bi citiral na tem mestu par vrstic „Krsta pri Savici“:

„Da smo očeta jednega sinovi,
ljudje vsi bratje, bratje vsi narodi;
da ljubit' mor' mo se, prav' uk njegov.“

Ali razumete te vrstice? Prešeren, prvak slovenskih pesnikov, pravi, da smo vsi ljudje, vsi narodi bratje med seboj; torej imamo vsi enako veljavo. Tega mnenja sem tudi jaz. Zato ne poznamo ne jaz, ne moji tovariši-somišljeniki takega suženjstva, kakoršnega nam predbacivate. Mi sicer opravljamo službo učiteljev in ne lakajev liberalnih prvakov. Naš ponos pa je to, ako se nam posreči pregnati grozno tmino, po kateri tava naše ljudstvo, žalibog, še v napredujočem dvajsetem věku, spraviti ga na ono stopinjo narodne prosvete, na kateri bi imelo stati že davno.

Zadnja teza Vašega članka dela čast vsej slomškariji. Čujmo jo še enkrat: „V najzadnjem gorjanskem mežnarju ne tiči toliko hlapčevskega duha, kolikor ga je najti pri voditeljih naprednega učiteljstva“. S tem ste pribili slomškarski patent „Nesramnosti“.

Pa bodi dovolj tega; saj še ni jutri konec sveta, torej se bomo že še pomenili. U. H.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja zboruje dne 15. maja ob 10. uri dopoludne v Ribnici po tem-le redu: 1. Poročilo predsedništva. 2. O pomenu memoriranja (poroč. društveni predsednik F. Gregorač). 3. Volitev delegatov k „Zavezinemu“ zborovanju. 4. Volitev novega odbora. 5. Nasveti. Čč. gg. društvenike vabi najvljudneje k vdeležbi odbor.

Učiteljsko društvo litijskega okraja bo imelo svoj občni zbor, dne 15. maja t. l. ob 1/2 2 uri popoldne v šoli v Litiji. Dnevni red: a) otvoritev zborovanja po predsedniku; b) poročili blagajnika in tajnika za leto 1901; c) volitev novega odbora; d) volitev delegatov za letošnje zborovanje „Zaveze“; e) nasveti in pogovori zadevajoči društvo. K obilni vdeležbi vabi najvljudneje Josip Zajec nadučitelj in t. č. predsednik. Veliki Gaber, dne 4. maja 1902.

Učiteljsko društvo za radovljiški okraj zboruje dne 15. maja t. l. popoldne ob 3 uri k šolskem poslopiju v Radovljici: Dnevni red: 1. „Hospitacija“ v II. razredu štiri-razredne ljudske šole. 2. Volitev delegatov za letošnjo glavno skupščino „Zaveze“ v Trstu. 3. Razni nasveti. K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek, dne 3. mal. travna v konjiški slov. šoli. Pred navadnim zborovanjem je bila hospitacija od 10. do 11. ure v IV. razredu. Tovariš g. Beno Serajnik je obravnaval z učenci izhlapevanje. Da je bilo podavanje res zanimivo in povsem povoljno, to so pokazali stvarni, točni odgovori učencev. Koncem podavanja so zapeli otroci par pesmic dvoglasno. Nismo prav vedeli, naj se li čudimo finim, nežnim glasovom, koje je izvabljal g. podavatelj — znani virtuozi — strunam, ali naj občudujemo točno petje nežne mladine. Razgovor o hospitaciji je bil obširen; končno izreče gosp. predsednik zahvalo g. podavatelju na njegovem trudu.

Zborovanje. Gosp. predsednik pozdravi najsrčneje navzoče, izraža veselje, da so se v tako mnogobrojnem številu odzvali udje njegovemu vabilu; omenja tudi, da je odšla iz tega okraja tovarišica gdč. J. Koderman ter se preselila na Polzelo, obenem pa nam predstavi novega uda g. M. Žgajner-ja, šolsk. vodjo v Resniku, kateri se je nedavno preselil iz Primorskega. Dobro došel! —

Zapisnik zadnjega zborovanja se prebere in odobri neizpremenjen. Dopisov ni, tudi vprašalna skrinjica je prazna. Tajnik naznanja, da še ni nič ukrenil za spominsko knjigo, ker nima od leta 1895. nazaj nikakih društvenih podatkov. Gg. šolski vodje naj blagovolijo prilično pregledati šolske

listine, ker se med njimi najbrž tu ali tam nahaja v prahu kakšna važna društvena listina. Ako kdo kaj najde, naj blagovoli poslati isto tovarišu Časlu-Žiče. Mesto v Slov. Bistrico odišle blagajničarice gdč. Fajgel izvoli se gdč. Amal. Tribnik-Zreče. — G. Jurko naznanja sklep vis. dež. šolskega sveta o zadevi remuneracije suplentov o počitkih. — Sprejela se je tudi g. Kožuh-ova resolucija: Predsedstvo učit. društva konjiškega okraja naj se dogovori s predsedništvu drugih učiteljskih društev na Štajerskem v svrhu peticije na deželni odbor, naj blagovoljno prizna stanarino tudi onim učiteljem, ki niso vodje in sicer, ker imajo oni že itak manjšo plačo, nego vodje, in ker se težko dobe na deželi primerna, zdrava stanovanja, ter se morajo ista plačevati drago. Pri stavbi novih šol pa naj bi se gledalo na to, da dobi vso učiteljsko osobje iste šole v njej stanovanja. — Priporočila se tudi Ganglova knjižnica za mladino, naj bi se je naročila vsaj vsaka šola po en izvod.

Na svidenje vsaj v tolikem številu v četrtek, dne 5. rožnika v Zrečah. Janko.

Vabilo na izlet. Učiteljska društva mariborskega, ptujskega in slovenjebistriškega okraja bodo priredila 5. dne meseca junija izlet v prijazno Slivnico pri Mariboru. Vspored: Ob 10. v šolskem poslopiju pozdrav in kratko zborovanje. Ob 1. sestanek, obed in zabava v gostilni g. Wregg-a. Cena za obed bo po 2 K. Udeleženci naj se oglašajo po dopisnici vsaj do 31. maja pri g. Karolu Pestevšku, nadučitelju v Slivnici. Na postaji v Hočah bo omnibus na razpolago. Tovarišice! Tovariši in prijatelji naši! Poletite mnogoštevilno tja v divno Slivnico, da si podamo roke, zabimo za nekaj ur življenja težave in krejemo tovariško zavest! Vas pozdravlja

A. Požegar, tač. nač.

Savinsko učiteljsko društvo ima svoj redni občni zbor v četrtek dne 15. majnika na Grobljah v gostilni g. Sadnika ob 2 uri popoldne se sledečim vsprejedom: 1.) Zapisnik; 2.) Dopisi; 3.) Predavanje g. Megliča o „hrošču“; 4.) Poročilo tajnika in blagajnika; 5.) Volitev treh pregledovalcev računa. 6.) Volitev novega odbora; 7. Predlogi. K polnoštevilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ ima v svoji zadnji številki tole vsebino: Pomladno jutro. Zložil Cvetko Slavin. — Svoji sestrici Josipini. Zložila Bogomila. — Nebo se žari... Zložil Fr. Žgur. — Obiski gospe Ivce. Ivo Danič. — Igorček v svojem kraljevstvu (s sliko). Modest. — Iz knjige prirode. Solovej. — Maj. Zložil Danič. — Zorica. Dimitrij Ivanov. — Otrokove sanje. Fr. Žgur. — Kaj je življenje? Iv. Podgornik. — Pouk in zabava: Zastavica v podobah i. t. d. Poleg tega ima „Zvonček“ tudi dve jako lepi sliki „Češena si Marija!“ in „Glej, dekla sem Gospodova!“ — „Zvonček“ vsem tople priporočamo.

„Popotnik“, pedagoški in znanstveni list, ima v svoji 4. št. sledečo vsebino: 1.) H. Schreiner: Analiza duševnega obzorja otroškega in dušeslovni proces učenja. 2.) Dr. Jos. Tominšek: O pradomovini naših črk. 3.) Dr. Fr. Ilešič: O izvirnosti Slomškovih mladinskih spisov. 4.) Fr. Suher: Počitniški tečaji v Jeni. 5.) M. Heric: Kako je učitelju delovati, da se otroci tudi zunaj šole lepo in dostojno vedejo. 6.) Iv. Šega: Pedagoški utrinki (LI.) 7.) Razgled. Listek. — Pedagoški paberki. Kronika.

Knjige Slovenske Šolske Matice so ravnokar izšle. Vsak društvenik dobi pri svojem poverjeniku troje prelepih knjig in sicer: **Pedagoški Letopis 1901.** I. zvezek. Uredila H. Schreiner in V. Bežek. — **O pouku slovenskega jezika.** Njega dosedanje smeri in bodoča naloga. Spisal dr. Fr. Ilešič, c. kr. profesor. **Realna knjižica.** Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. Prvi del. Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Sestavil prof. Josip Apih. Več o teh prekrasnih knjigah bomo izpregovorili prihodnjč.

Vestnik.

Osebnosti. Kot pomožna učiteljica sta nastavljeni g. Vinko Jurman v Mirni in g. Ivan Kaker v Žužembergu.

Konferencija kranjskih okrajnih šolskih nadzornikov pod predsedništvom c. kr. deželnega šolskega nadzornika g. Frančiška Hubada bo dne 16. maja v Ljubljani.

Banket na čast g. ravnatelju Fr. Levcu bo dne 15. t. m. v „Narodnem Domu.“ Pri tej priliki se bo poslovilo ljubljansko učiteljstvo od svojega velezaslužnega bivšega nadzornika.

Izpitni učne usposoljenosti pred ljubljansko izpraševalno komisijo so se končali dne 2. t. m. Izmed 22 došlih kandidatov in kandidatij je dobilo izpričevalo učne usposobljenosti *A.* za meščanske šole: Adam Bechtloff, učitelj na c. in kr. vojaški ljudski šoli v Zadru, iz prve skupine z nemškim učnim jezikom (z odliko), Božena Sernee, učiteljica na višji mestni dekliški šoli v Ljubljani, iz prve skupine s slovenskim učnim jezikom; *B.* in francoskega jezika za ljudske in meščanske šole z nemškim učnim jezikom, Ivana Jax iz Linca, Marija Dolinar, učiteljica laškega jezika pri Uršulinkah v Ljubljani, Hilda Pichler iz Aleksandrije v Egiptu, zdaj v Ljubljani; *C.* iz veronauka za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom (dopolnilni izpit), Ferdinand Reiniger, učitelj na enorazrednici v Dragi; *D.* iz nemškega jezika za ljudske šole: Marija Vider, učiteljica v Loškem potoku, in Josip Lapajne, učitelj v Cerkljah; *E.* za ljudske šole z nemškim in slovenskim učnim jezikom: Antonija Boben, učiteljica v Št. Juriju v Slov. goricah, Karolina Domianovič, učiteljica na Breznici, Angela Jaklič, učiteljica v Čermošnicah, Marija Kopač, učiteljica v Božakovem, Mihaela Novak, učiteljica Senožecah, Olga Šivic, učiteljica v Kamnici pri Mariboru, Franja Zemljan, učiteljica v Boh. Bistrici, in Alojzij Ponikvar, učitelj v Vel. Trnu; *F.* za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Ana Tomec, učiteljica na Blokah, Ivan Kavčič, učitelj pri D. M. v Polju, Anton Mahkota, učitelj v Selu in Valentin Mikuz, učitelj v Podkrajju.

Ljudska šola v Sostrem-Št. Lenart pri Ljubljani se razširi v trirazrednico ter se bode v to svrhu zidalo novo šolsko poslopje na prostoru, ki je primernim spoznala komisija dne 26. aprila t. l. — S tem se bode pomaknilo ljudsko šolstvo v ljubljanski okolici zopet za korak dalje in ker je šola v Sostrem izredno prenapolnjena, bodo gotovo merodajni činitelji zidanje kar najbolje pospešili.

C. kr. okr. š. svet litijski bo imel dne 15. t. redno sejo. Na dnevnem redu je: 1.) Razširjanje šole v Višnji gori, Marijinem dolu, Litiji in v Toplicah — Zagorju. 2.) Nameščenje službe v Zagorju. 3.) Prošnje za novčeno podporo. 4.) Štiri disciplinarne preiskave. 5.) Nasveti.

Nekaj o formalnih stopnjah. Kranjsko učiteljstvo že nekaj časa razburjajo tako zvane formalne stopnje in vender ni to nič novega. Osnovatelj form. stopenj, nemški filozof in profesor Herbart je umrl v Göttingu že l. 1841. — Sedanja moderna znanstvena pedagogika pa sloni bolj na Lindnerjevih načelih. Dr. Lindner je še le pred kratkem umrl kot profesor filozofije na češki univerzi v Pragi. Njegova literarna dela so epohalna. Pri nas v Avstriji se v duhu formalnih stopenj že poučuje od nove šolske dobe, toda pod navadnim imenom „metodiška obravnava“. Tudi obravnava beril je slična, le da ima razvrstitev drugačna imena kakor pri nemških formalnih stopnjah. Prvo slovensko knjigo sestavljeno po formalnih stopnjah je izdalo „Pedagogičsko društvo“ pod naslovom: „Fr. Gabršek — Nazorni pouk v ljudski šoli“ l. 1894. — Jednako hrvaško knjigo je izdal v Zagrebu hrv. književni zbor že nekaj let poprej.

— e —

Naši predniki. Sleherni človek ima dva roditelja, dva stara očeta in stare matere (skupaj 4), četiri pradede in prababice (8), 16 praroditeljev v četrti generaciji, 32 v peti, 64 v šesti, 128 v sedmi, 256 v osmi, 512 v deveti, 1024 v deseti generaciji. V šestnajsti generaciji ima že vsakdo 65.522 praroditeljev in ti so živeli v teku 500 let.

Turško slovstvo. Izmed sodobnih turških pisateljev je najbolj priljubljen Uedžib-Bej, navdušen čestilec pa tudi posnemalec Flaubertov. Njegovega prijatelja Tefvik-Fikrata smatrajo za najboljšega pesnika, ta je prvi vpeljal v turško poezijo rimo. Turki imajo tudi dve pesnici. Ena, Fatima-Allek-Gannomen, posnema George-Sandovo, druga pa Nedžar-Gannum-Ben-Osman francoske pisateljice Musseta, Lamartina in Baudelaira.

Šolsko obiskovanje na Štajerskem. Kako kritično postopa štajarska deželna vlada s Slovenci v šolskem oziru, dokazuje statistika o obiskovanju šole za šolsko leto 1899/1900. Tedaj je bilo na Štajerskem 191.989 otrok dolžnih obiskovati šolo; obiskovalo jo pa je le 184.839 otrok, torej je ostalo brez pouka 7150 otrok. Največ otrok, ki so bili za šolo*godni, pa je niso obiskovali, je bilo v spodnještajerskih okrajih. Tako je n. pr. v okraju Sevnica ostalo 491 otrok brez šolskega pouka, v Gornjemgradu 401, Brežicah 236; za temi pridejo zopet sami slovenski okraji: Celje, Kozje, Konjice, Šoštanj in Laško.

Slovenec iznajdbenik. Gosp. Ivan Bajde, iznajdbenik iz Hotiča pri Litiji, je iznašel nov klavir; enega je že prodal princesinji Chimay za 500 kron ter jo dva dni poučeval v igranju. Bajdejev klavir je prijeten instrument, na katerem se vsakdo nauči hitro igrati.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 714.

Kranjsko.

Na enorazrednici v Gočah je izpraznjeno učno mesto stalno popolniti. Prošnje so vlagati semkaj do 1. junija 1902.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojini, dne 26. aprila 1902.

Z. 543.

An der 2classigen Volksschule in Trata gelangt nach Schluss des laufenden Schuljahres die Oberlehrer- und Schulleiterstelle mit den gesetzmässigen Bezügen und dem Genusse der Naturalwohnung zur definitiven Besetzung.

Mit dieser Stelle ist vorderhand auch der Excurrerunterricht in Trbija verbunden.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis Ende Mai l. J. hieramts einzubringen.

Krainburg am 17. April 1902.

Pirc.

Z. 1718.

An der einclassigen Volksschule in Suchen wird die Leiter & Lehrer Stelle mit den sistemisierten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 10. Juni 1902 im vorgeschriebenen Wege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 2. Mai 1902.

Z. 294/III.

Štajersko.

An der zweiclassigen in der III. Ortsklasse stehenden Volksschule in St. Johann am Weinberge kommt mit Beginn des Wintersemesters 1903 eine Lehrerstelle zur definitiven eventuell provisorischen Besetzung.

Bewerber bezw. Bewerberinnen um diese Stelle haben ihre mit dem Lehrbefähigungs- und Reifezeugnisse, event. nur mit dem letzteren und mit dem Heimatscheine versehenen Gesuche im vorgeschriebenen Wege bis 31. Mai 1902 beim Ortsschulrath St. Johann am Weinberge, Post: Wöllan einzubringen.

Bez. Schulrath Schönstein am 23. April 1902.

Der Vorsitzende: Čapek.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovoljno pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Crnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljate naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.